

Մանգրամի Էֆեմար

Մ Ի Ի Ն Ա Տ Ի Ի

ՈՒՄՈՒՐԸ ԲՕԼԻԹԻԳԸՅՅԵ ՎԷ ՄԵՎԱՏՏԸ ՍԱՅԻՐԷ

ՊԻՐԻՆՃԻ ՍԷՆԷ

1866 ՕԴՈՍՏՈՍ 19 ՃԻՄԱ

ՆԻՄԵՐՈ 127

Մանգրամի Էֆեմար համարում Յանի սենեկտե 300
նիւթէ վերելիւ, սենեկի գլխովի, բոսթա փարսաւ տախի
իւնտէ օլարադ, 200 դշ" օլուդ, ալթը ալթը 100 դշ" օլա-
րադ, վէ նիւթսէսի տախի 50 ար փարսաւ տախի արադ տրը :

Իւնտաթըն պէճէր օսթըն իւն, պի-
րիւնի տէֆաւա 5, իրիւնի տէֆաւա 2,
վէ իւնիւնիւ վէ ալթը տէֆաւաւաւ
էր զուրուդ տընաւաւ տրը :

Մէթուդ վէ ալթը, Պէյ օղլուտա տօղրու եօլաւ
5 19 նիւթըն իւնտէսէ ԼԵՎԱՆԹ ԶԵՐԱՆՏ Թադիւ-
նէսիւնէ, Կարապետ 8. Փանոսեանէ կէնտէրիւնէ քաթը :

ԻՍԹԱՆՊՈԼ		
ԷՍԶԱՄԸ ՈՒՄՈՒՄԻՅՅԵ		
Օգոստոս 16	Էն եիւքսէք	29-1
» »	Էն աչաղը	28-5
» »	Գարանսը	28-36
» 17	Էն եիւքսէք	50-12
» »	Էն աչաղը	28-36
» »	Գարանսը	50-3

ՀՈՒՍՏԻՍԱԹԸ ՏԱԽԻՆԻՍԵԷ

Էլթալաւա պիւլիւք վէ միւթէնա պիւր
հալաւա պիւլիւք վէ միւթէնա պիւր
հալաւա պիւլիւք վէ միւթէնա պիւր
հալաւա պիւլիւք վէ միւթէնա պիւր
հալաւա պիւլիւք վէ միւթէնա պիւր

ՉԱՐՍԱՆ ՃԱԳ

Մանգրամի 126 ընէ նիւթէսէսի տախի արադ տրը :

Պանտան պաշտա երնէ միւթէնա պիւլիւք
մէթէնա պիւլիւք միւթէնա պիւլիւք
մէթէնա պիւլիւք միւթէնա պիւլիւք
մէթէնա պիւլիւք միւթէնա պիւլիւք
մէթէնա պիւլիւք միւթէնա պիւլիւք

Ապտուլլահըն բէտէրի օնիքի սէնէ էվ-
վէլ վէֆաթ իթմիշ իսէտէ, միւթէնա պիւլիւք
հալաւա պիւլիւք իսէտէ, ֆիւլան էրմէնի-
լէր, բէտէրիւն էօլտիւրտիւլէր տէյի իթմի-
րա օլտուդու աչիքեար իքէն, հալաւա իլգա
օլտուդու, Իսհակ պէյ տախի շու ճիւնայէթէ
ճէսարէթ իսէտէք գօնաղընտա բախթընա
պաղընտ : Պէրպէր Սուքիաս Իսհակ պէյին
խըզմէթ քաթընաւըն իթմիւրաւըն, պիւր
պուշուդ այ մանպուստա եաթտընտա :

Բաթրիքիսանէ թարաֆընտան մէմուր թալիւն
պուրուլան ճաֆէրեան էֆէնտի իսէ, ալան
պիւր Մկրտիչի արարիքէն, իւն տէօրթ Էր-
մէնիլիսէ շու իթմիւրաւա գալանէթմէ-
նէլիւ տէյի սիւքիւթի իթմիւրա իսէտէ :

Կէլէլիւ Իսհակ պէյին իթմիւրաւըն
միւթէնա պիւլիւք վէ միւթէնա պիւլիւք
մէթէնա պիւլիւք միւթէնա պիւլիւք
մէթէնա պիւլիւք միւթէնա պիւլիւք
մէթէնա պիւլիւք միւթէնա պիւլիւք

Սէյիս Պաղտատար, փաշայի միւթէնա
հոլդուրուտա վէրտիկի պիւրիւնի իթմիւրա-
ղընտա, Իսհակ պէյին էմրի իլէ տարաւ էյ-
լէտիկիլի իրար իթմիւրա իսէտէ, պիւր իքի
այ սօնրա ֆէրիտէ գուրուրա կէլէն իթմիւ-
րաղընտա իսէտէ Էթիւլ, մուրախաւաւըն
պանա վէրտիկի գօրգու իւզէրիւնէ, հէմ նէֆ-
սիմէ վէ հէմա Իսհակ պէյէ իթմիւրա իթ-
մէյէ մէճպուր օլտուդ մէմիւր տրը : Աճապա
պուրուլան նէտէն նէշէթ իթմիւրա մէյտանա
չը գաւաւաւաւ մը տրը, չը գաւաւաւ տրը : Իս-
քին պուրաւարտա օլտուդ : Փաշալանք-
տա կիւսա սալիւր քիմէ պուրուլաւ կիւսի
Իսհակ պէյին Իսլամ վէ Խրիսթիան խըզ-
մէթ քաթընաւըն կէօթիւրիւլ սիւլա իթմիւր-
լէրիւնտէ, մէթուդէր տախի պիւթթապի,
պիւր մուրախաւա թահրիք էթտի տէմիւ-
լէր տրը, Խաթին էլպէթտէ պիւր կիւսա տա-
լէթ ու հալաւա իլգա մարիֆէթիլէ ֆուգա-
րանըն աճ ու ֆիղանը իլտիլիւլ, պու իս-
թիւրաւաւըն թույլէթ ու թէսիլիւլիւլտէ,
միւթէնա պիւլիւք մուրախաւաւըն տէվլէթ ու միւ-
լէթէ սատըգ օլուդ օլտուդը կիւսի կիւսի
պանիւր օլտուդ տրը : Շիմտի իսէ, միւթէնա
լէյ Իսհակ պէյ քէնտի իթմիւրաւա լայիւս-
աւըն մէօնիւրիւթտիւրա, վէ պիւր նիւսիւսի-
նի տախի իլամը իլէ պէրապէր ալարադ,
Իսթիւրահաթընա պաղմապտա օլտուդտան
պաշտա, « սիլ տուրու կիւսիւրաւ, չիմ-
տի սըրա պանա կէլտի, էվլէլիւլտէն պէյ
պէտէթ եափաւընտա, սիլտէ կէօրիւնիւլ »
տէյի պաղընտաւա տրը : Խաթին, գէվալը
Իսհակ պէյ, Բաթրիքիսանէ թարաֆընտան

մէմուր վէ հէմա գօմիւրիւն ազաւը թալիւն
պուրուլան ճաֆէրեան էֆէնտի իսէ, ալան
պիւր Մկրտիչի արարիքէն, իւն տէօրթ Էր-
մէնիլիսէ շու իթմիւրաւա գալանէթմէ-
նէլիւ տէյի սիւքիւթի իթմիւրա իսէտէ :
Կէլէլիւ Իսհակ պէյին իթմիւրաւըն
միւթէնա պիւլիւք վէ միւթէնա պիւլիւք
մէթէնա պիւլիւք միւթէնա պիւլիւք
մէթէնա պիւլիւք միւթէնա պիւլիւք
մէթէնա պիւլիւք միւթէնա պիւլիւք

նէ պու գատար ֆէտաքնարըդ իթտիքտէն
սօնրա, չու խուսուսա մէպնի բաթրիքիսանէ
թարաֆընտան ճէլպ օլունարագ միւքեաֆա-
թա՛մը, եօխսա միւճաղաթա՛մը նայիլ օլա-
ճագ տըր . լաքին կէլէլիմ չիմտի իսհակ
պէյին սայիր աղավաթ իլէ պիլ իսթիշարէ
թութուղու թարիզինէ :

Շէօյլէ քի, թօրրագ քէնտիլէրին, վէ խա-
նէ, պաղ, վէ պաղչէ ֆուգարանըն օլուպ,
էմէք ու զայրէթիլէ մէյտանա կէլմիլ օլտու-
ղունու քիմսէ ինքեար իտէմէզ իքէն, չիմ-
տի պու մագուլէ գատար աղալար պաղ-
լար վէ պաղչէլէր վէ էվէրինիլ թէրք իտին
տէյի էհալլիլ գաղատան ճէպրէն իսրաճ իթ-
մէյէ ճէսարէթ իտիեօրլար . իմտի աճէպա
Տէվլէթի ալիլէ թարաֆընտան, սաքին օլմա-
լարը իլին, սայիր պիր մահէլլ կէօթէրիլէ-
ճէ՛ք մի, վէ խանէ վէ պաղչէլէրի իւզէրի-
նէ սարֆ իթտիքիլէրի էմէք վէ մէսարիֆա-
թըն պէտէլաթընըն թահսիլի իլէ էտայէ քէ-
րէմ պուլրուլաճագ մը տըր, եօխսա խուրչիտ
բաշա կիպի և հագգընըզ եօգ, էկէր իսթէր
իտէնիլ աղաճարը գաթ ու գալ իտին տէյի
էմիլլէ՛ր մի պուլրուլաճագ տըր, լաքին պու
նիզա՛մ գա՛նղի գանունտան միւթթալըզ օլ-
տուղու պիլէ նամալիւմ տուր . չիւնքի քեաֆ-
ֆէի աղավաթ քէօյիւմիւզտէն չըգըն տէյի,
ֆուգարայը տայիմա իզաճ իթմէքտէն տուր
օլմաուղգճա, խուրչիտ բաշա հագրէթլէրի ի-
սէ, կիտին աղալարընըզա ուլուչուն տէյի
էմիր պուլրուլաթընտան, չիմտի էհալլի
աղալարընըն կէօյիլէնիւ եաբըպ, քէնտիլէրի
տախի իսթիրահաթ իտէճէքտիլէր . լաքին
էրինէ վա՛յ կէլտի ֆուգարանըն պաշընա :

Իշթէ պու եօլտա խուրչիտ բաշա հագ-
րէթլէրի իւշ պուլուգ այ գատար սարֆը
զինն իտիպ չալըտը, լաքին չիմտի միւշա-
լիլէյի հագրէթլէրինէ, թարաֆէյին խօշուտ
իթմէք իլին նէ թարիզ իլթիզամ վէ իթ-
թիլազ իթտիկինին, վէ ֆուգարայը էվլէլ-
քինտէն պէտէթէր գալըմլարըն բէնչէյի զայլ
ու ատալլէթինէ տիւշար իլլէմէսինին սէպէպի
աճէպա նէ՛ իտի . հէր նէ գատար ֆէրի ա-
ղաթ հաճի Ապտուլլահ աղա հապսէ իլգա
օլունտու իսէտէ, իսհակ պէյ նէֆսինէ քէ-
ֆալէթ իտէրէք, սէպիլի թախիլէսինէ սէ-
պէպ օլտուղունտա, ֆէրի աղաթ տաղլարա
ֆիրար իտէրէք թարիզի չէգավթէ սիւլիւք
իթտի, վէ իւզէրինէ սաքէր սէվգ օլունտու
իսէտէ, թութուլմաուղընտան, երինէ նէֆ-
սինէ քէֆիլ օլան իսհակ պէյէ պիր շէյ սէօյ-
լէնիլմէտի :

խուրչիտ բաշա հագրէթլէրինին հիմմէթի
տայէսինտէ օլան իսլահաթա ալա պիր շէյ
տէնիլմէզ, լաքին աղալար կիճէ սապահա
գատար հալնա բիւր սիլահ կէզլինմէքտէ տիր-
լէր . վէլ հասըլ չիմտիլէ գատար կէլէն մէ-
մուլար, չու իքի իւշ պին խանէ իսլամ
վէ խրիսթիեան ֆուգարալարըն նէ իլէ էմ-
նիլէթ իտիպ կէլինմէլէրինէ աղա պիր չարէ
տիւշիւնմէտիքտէն պաշգա, աղալարընա տա-
խի ֆըրըլտագ իտիպ բաքա չըգապիլիլիլ
տէյի շօգ թէրթիպլէր տիւշիւնմիւշէր տիր :

Աճէպա խուրչիտ բաշա հագրէթլէրի,
չու խուսուսալարտա թէպրիլէյի զիմմէթ

իտէճէք պիւրհանլար իպրագ իտէպիլէ-
ճէք մի տիր : Պէքլէրիլ :

— . . . խմբագիր

Իզմիր 13 օգոստոս 1866 .

Քանի մը օրէ ՚ի վեր կը նշմարեմ որ
նամակներս կանոնաւորապէս իրենց վերա-
բերեալ տեղը չեն հասնիր : Այս կորըստ-
եան պատճառները ինձ գաղտնի կրմնան-
նուրեմն այսօր կըստիպուիմ հարկ սե-
պածներս հոս յիշել ՚ի տեղեկութիւն
ընթերցողայ, եւ որ անկէ, իբրեւ լու-
րասաց, անոնց կարգէն դուրս չ'վանտուե-
լու համար :

Ուսումնասէր ընկերութեան ատե-
նապետ Պ . Ոսկանեանը յանձնաժողով
ըսուած ահուճքին անպաճախելի, ընկե-
րութեան հետ մասնակցելու առաջար-
կութիւն կրնէ, անոնց հիմնադիր տիտ-
ղոսը շնորհելով եւ միանգամայն կաղաչէ
որ ազգային յառաջադիմութեանը նպաս-
տամատոյց ըլլալու համար, այսուհետեւ
իրենց ձեռնհասութիւնը չզլանան :

Այս մասին իմ ընկեր խորհրդաճու-
թիւններս զիպող ժամանակի մը թող-
լով, կը ցաւիմ ըսելու որ Պ . Ոսկանեա-
նը այս ընտրութեանը մէջ սխալեր է
յանգէտա, որովհետեւ այս բարեգործա-
կան ընկերութեան նպատակը, որչափ
որ ապագոյում ու վեհանախական ըլլայ
այսօր, նոյնչափ անոր դործադրութիւ-
նը այսուհետեւ դժուար եւ տաժանելի
պիտի ըլլայ, վասն զի ընկերութեան յար-
գի անգամայն յարատեւ ջանիւքը եւ Ոս-
կանեանի խոհական առաջնորդութեամբ
ըլ, յիշեալ ընկերութիւնը յառաջա-
դէմ կրնար ծաղկիլ, իւր նպատակին ազ-
գասիրարար ծառայել եւ տրիւնաւոր
վախճան մը ձեռք բերել, առանց յա-
նուն ազգասիրութեան բռնութեամբ եւ
Սահմանադրութեան ոգւոյն հակառակ
նախորդ քաղաքական օրինաւոր ժողո-
վէն ազգին կիբը ձեռքէն յափշտակող
ու երկու ամիսէ ՚ի վեր նիստ չընող պա-
րոններու ձեռնտուութեանը եւ օժան-
դակութեանը կարօտանալու :

Ոսկանեանի խնդիրը այս միջոցիս կը
յուզուի, եւ մինչեւ որ դպրոցը չբաց-
ուի, նոր փոփոխութիւն մը կամ կար-
գադրութիւն մը չսպասուիր :

Այս շաբաթ Մասիսի վերջին թիւե-
րէն մէկուն մէջ ՚ի զիմաց Իզմիրի յանձ-
նաժողովոյ կիբեալ պաշտօնական ազգա-
րարութիւն մը կարգացինք, որուն մէջ
ժամանակէ մը ՚ի վեր օրագիրներու մէջ
Իզմիրէն ուղղուած պալսարակելի յօդ-
ուածները կը ջրէ, եւ հակառակութեան
ոգուով գրուած ըլլալին կը հաստատէ,
Հասարակութեան մէջ կըսուի թէ այս
ազգարարութեան համաժողով եւ տեղե-
կութիւն ունեցողները յանձնաժողովին
երեք կամ չորս անդամներն եղած են,

եւ մնացեալ չորս կամ հինգ յարգելիներ,
որ այս ազգարարութեան ոգւոյն հակա-
ռակ եւ հակակարծիք են : Այս վերջին
ներուն կը մնայ հասարակաց առջեւ ին-
քըզինքնին արդարացնել :

Երկու տարիէ ՚ի վեր Իզմիրի բարձ-
րագոյն ատենին ծառայող եւ ազգին կող-
մանէ ներկայացուցիչի պաշտօնը կատա-
րող, քաղաքիս երեւելիներէն Սըվազլեան
մեծ . Թաղուր էֆէնտին, քանի մը ա-
ղաներու քմաց յարմար չգալով, իւր
պաշտօնէն հանելու կաշխատին : Հոսա-
րակութեան մեծագոյն մասին կարծիքը
այն է որ, այն անձը ինչ որ ալ ըլլայ, մեր
ազգին մէջ առ այժմ տէրութեան դա-
տարաններուն առջեւ ամեն անհատի ի-
րաւունքը արդարութեամբ անոր չափ
պաշտպանող չկայ ուրիշ մը, եւ թէ ազ-
գին պատիւը անվտանգ եւ հաստատուն
պահող անձնանուէր անձ մ'է անիկայ :

Ձեր ազգասէր թերթին 94 . դր թը-
ւոյն մէջ Պաշէնէ հէր մը ստորագրու-
թեամբ Իզմիրէն ուղղուած նամակ մը
կարդացինք, որուն մէջ Պ . օտարակա-
նը Չիւննիոյ ծոցը անտարբեր եւ ան-
հոգ, տղէտ, կամակոր, վատ եւ անճա-
նի պալսարակութեան արժանի, խոր
քնոյ մէջ քնացող եւ Հայ օրագիրներու
եւ հանգէսներու խաղալիկ եղած են ա-
ծականներով զարգարելէ : Այս դիմա-
կաւոր պարոնին քաղաքիս Հայ հասա-
րակութեան նկատմամբ ըրած անճոռնի
ախարհութիւնները հոս հերքելու ժա-
մանակ չունիմ, ինչու որ այն ատեն երկար
գրել պէտք կըլլայ եւ ձեր ընթերցողնե-
րը ձանձրացնելէ առաւել արժէք չու-
նենար : Վասն զի արդէն թէ՛ Պալոյ եւ
թէ՛ ուրիշ գաւառաց Հայերը աղէկ կը-
ճանչնան Իզմիրի իրենց ազգակիցները :
Անոնց արթնութիւնը, ուսումնասիրա-
կան եւանդը ու ազգասիրութիւնին,
ամեն Հայու ծանօթ է, եւ ըսածներուս
կը վրայեն, անոնց երկու սեռի վարժա-
րանաց յառաջադիմութեանը համար
տարած ճիգերնին, եկեղեցւոյն պայծա-
ռութիւնը եւ բարոյական կացութիւնը
եւ այն, Ուստի Իզմիրի Հայոց բարոյա-
կան ու մտաւորական վիճակին տեղե-
կանալու համար, այդ պարոնին դեռ
Իզմիրի մէջ շատ ատեն մնալու պէտք ու-
նենալը կը յայտնէ եւ այս ալ իր բերա-
նին չափը չէ ու Իզմիրի Հայերը իրեն
պէս տկար եւ անզօր փաստարանի կա-
րօտացած չեն, մինչեւ հիմայ եւ այսու-
հետեւ ալ չեն կարօտիր :

Պ . . . Ը կը փափաքի եղեր իւր ան-
ձին նկատմամբ Մանգուլմէյի 101 . ըդ
թուոյն մէջ հրատարակուած յօդուա-
ծին հեղինակին անունը իմանալ եւ այս
կամայն ինչ պարոնէն կը յուսայ եղեր :
Նամակագիրս պատրաստ է այդ տկար

մարգարէին խիղճը հանդարտեցնել խո-
նարհաբար իր անունը յայտնելով անոր,
թէ որ օրագրի միջոցաւ հրապարակաւ
այս առաջարկութիւնը իրեն ըլլաւ, եւ
միանգամայն կը փութայ յայտնելու թէ
յիշեալ յօդուածին հեղինակը իրեն խիստ
ծանօթ մէկն է, բայց անկիւյ իրմէ փո-
խադարձաբար ճանչցուելու պատիւը
չունի:

Քստաքիս նորընտիր վսեմ. Սիւրէյեա
փաշան իւր պաշտօնին գործադրութեա-
նը ձեռք զարկաւ. իւր առաջի գործը ե-
ղաւ հային զինը որոշել, որուն համար
ամեն կարգի մարդիկ սաստիկ կը գանգա-
տէին. Ալիս եւ քաղցր բնաւորութեան
տէր անձ մը կերեւայ, յուսամբ որ իւր
իմաստուն կառավարութեամբը դժուար
պարագաներու մէջ իւր աշարձութեանը
ու քաղաքականութեանը ցոյցեր պիտի
տայ եւ իր ընթացքը համաձայնելով օ-
գոտափառ Սուլթանին առատագութե-
ւ արգարատէր զընդմանը, ամէն կեր-
պիւ հոգ պիտի տանի երկրի անդորրու-
թեանը:

Ուստի անութեան տեսուչ մեծաշուք
Եսայի աղան, որ իւր հրաժարականը
մատուցած էր, կառավարութենէն չըն-
դունուեցաւ եւ իւր սովորական աշա-
ւորչութեամբը կը շարունակէ իւր պաշ-
տօնը:

Մաքսատանց ընդհանուր վերատեսուչ
Շէվքէթ պէյը, հասարակաց յուսացա-
ծին հակառակ իւր պաշտօնին մէջ կը
մնայ դեռ:

Անցեալ նամակիս մէջ իզմիրի ամեն
փողոցներու զատ զատ անուններու նը-
շանակելիք ու թուանշաններու դրուելը
իմացնելէս յետոյ, մօտերս նոր տրոց հա-
ւաքումը ամենուս ալ տհաճութիւն
պատճառած է ըսած էի ոչ թէ հաճու-
թիւն, որու վրայօք, ինչպէս որ նախըն-
թաց թուովս խոստացած էի, մօտերս
երկարօրէն խօսելու պատեհութիւնը պի-
տի ունենամ:

Միւսիւ Լա Ֆօնթէն, իզմիրի Օսման-
եան պանդային կառավարիւք, որ ժամա-
նակէ մը ի վեր Եւրոպա կը գտնուէր,
այս շարաթ վերադարձաւ քաղաք, եւ
իւր ծանր պաշտօնին պարապիլ սկսաւ:

Միսթըր Ռիթթըր, որ Պօլսոյ հասա-
րակաց շինութեան ժողովին փոխ-ատե-
նապետն է, անցեալ շաբաթ եկաւ. իզ-
միր, եւ Գասապայի եւ Ալյոնի երկա-
թուղեաց վերաբերեալ քանի մը Գործ-
քերը քննելէն ետեւ այս շաբաթ մայրա-
քաղաքս դարձաւ. կըսուի թէ հետը
տարած տեղեկագրութիւնները գասապա-
յի երկաթուղոյն նպաստաւոր կերեւին:
Այս երկաթուղոյն վերատեսուչ եւ պէյ
Մըստըր Բրայս ծերունին անցեալ շաբաթ
Մարսիլեա ճամբով հասաւ իզմիր, մօ-

տերս Ալաշէհիրի ճանապարհը սկսելու
նպատակաւ:

Քաղաքիս ընդհանուր ճանապարհորդ-
միւսիւ Ամաթի հոգատարութեամբ,
քանի մը շաբաթէ ի վեր Չէշմէյի կա-
ռուղին շինութիւնը յառաջ կը տարուի:
Նմանապէս Թուրպալօէն մինչեւ Թի-
րէ շէյէ մը շինութեան հրամանն ալ ե-
կած է այս օրերս:

Յայտնի է ամենուն որ, երեք չորս
տարի կայ, քաղաքիս շրջակայ գիւղօրէից
պարապած շերամի որդը տեսակ մը հի-
ւանդութեան ենթակայ եղած էր, եւ
այս աղետալի հիւանդութեան դարման
մը գտնելու համար, այն ատենէն ի վեր
թէեւ շատ աշխատեցան, բայց բոլորին
ալ ջանքը ի թերեւ ելան, սակայն մեր
քաղաքացիներէն եւ աղաղկիցներէն մէ-
կը պարոն Թօրուզ անուն, երկար փոր-
ձերէ եւ քննութիւններէ եւ դրամա-
կան շատ մը զոհողութիւններէ ետքը այս
հիւանդութեան դէմ մաքաւելով, վեր-
ջապէս յաջողեց է մօտերս անոր դարման
մը գտնելու:

Այս մարդասէր պարոնին աշխատու-
թեանը ի բոլոր սրտէ յաջողութիւն կը
մաղթենք եւ անոր արդիւնաւորութեա-
նը կը փափաքիմք, վասն զի կան շատերը
գիտեմ, որ այս արհեստով կը պարապին
եւ իրենց նիւթական կեանքը այս ար-
հեստով կանցունեն եւ անոնց ապրուստի
միակ միջոցը այս արհեստն է:

Արշալոյս լրագրին տէր-խմբագիր Ղու-
կաս աղա Պալթագարեանց, այս շաբաթ
Պօլս մեկնեցաւ, քիչ ատենէն վերա-
դառնալու դիտաւորութեամբ:

... Միւս Լիֆ.

Բապիլի եվէլ 13 թարիխէ Էրզն-
կեան ճանկալնտէն իրաւ գրութեամբ ձե-
րիտէի Հապատիս զագէթասընտա նէշը օ-
լունուշ օլան պիր մէքթուպու, զագէթա-
յի միւթէպէրինիզն 116ընծընիւսիսին
տէ կէօրիւպ օգուսմուշուղ տուր: Մէքթուր
մէքթուպու կիւեա միւթէթիշ խուր-
շիտ բաշա հազրէթլէրի Չարսանձաղա
կիտէրէք, էհալլի մագուսմէնին շէրէֆ-
լէրինի ետրինէ կէթիւրիշ, գաթլ օլուն-
մուշ վէ սոյուսմուշ քիմէսնէլէրին հազ-
լարընը հազդ իթմիշ, վէ ձէմի մարազա-
լարը հազդանիյէթ իւզրէ կէօրիւլիւշ
վէ թէսվիյէ օլունմուշ իմիշ:

Պիզ խալիսանէ պու մալիւմաթը վէ-
րիւրիք, իւք տէֆա միւշարիլէյս հազ-
րէթլէրի աղապաթա էօյլէ պիր հէյուլէթ
կէօսթէրոի քի, Փէրի դասապասընտաքի
հաճի Ապուսլաշ աղա տալա թահաշըն-
տա իքէն, իւշ էվաւարընլա Ֆիրար իթ-
տիկինտէն, միւշարիլէյս փաշա հազրէթ-
լէրի հիտտէթլէնէրէք, մէրգուս ասընըն
Ֆամիլէասընը Էրզնձանա կէօնտէրոի,
օնտան Տէրսիմէ, վէ Մէրձան պօղազըն-
տան կէչիպ կիթսինլէր տէյի, մէրգու-
մուն Ֆամիլէասը 12 սաաթլուք ետրէ
կիթմիշ իքէն, փաշայի միւշարիլէյս հազ-
րէթլէրի տէ արգալարընտան կիտէրէք,
թէքրաթէն իւշ տէօրթ կիւնտէն սօնրա
կէրի կէօնտէրոի, հաքէզա Գուշձու ա-
ղապը Օսման աղապրտա Էրզնկանտէն կէ-
րի կէօնտէրոի, Ֆիրարտա պուլունան
Ահմէտ վէ Մահմուտ աղալարը պիլ վա-

սէթա կէթիւթիւրիւպ, քէլ էվէլ խանէ-
լէրինտէ օթուրթտու, հէր պիր աղա ի-
չին 100 եախօտ 200 դատար արգուհալ
վէրիլտի, հաճընընըն հազդընը հազդ
իթտի: Պու գատար սէնէտէն պէրու-
մէրգուսան աղալար սէնէվի վէրկիլէրինի
վէրմէմիշլէր տիր, վէրկիլէրինի սէֆիլ ձէ-
մաաթ էտա իթմէքտէ տիր հէրսէնէ:
Հիշ տէյիլ իսէ, օնլար իչին վէրտիլիմիզ
20 սէնէլէք վէրկիլի օնլարտան ալոպտա
պիզէ վէրէյտի պարի պիր պիւլիւք հազ-
դանիյէթ իճրա իթմիշ օլուր իտի:

Քէօրիւ եարմազ իչին ճանկիտէքի
Մահմուտ աղանըն գարընտաշընը օտու-
քէսմէյէ կէօնտէրմիշ օլուպ, օրատա օ-
նու թիւֆէնլէ վուրմուշար իտի, միւ-
շարիլէյս փաշա հազրէթլէրի պուլունէն
իչին նէ՝ եալիտը:

Քէօփրիլիւ եափմազ իչին կէօթիւրիւ
8000 զուրուշա Էրմէնի ուսթալարըն իւ-
դէրինէ վէրիլմիշ իքէն, քէնտի նիչին 80,
000 զուրուշ եազմագտա տըր: Չարսան-
ձաղ թօրաղընտ աեապ պասմագուս իտի
տահա զիեատտէ մէմուտէ օլուր ուտուգ:

Միւշարիլէյս հազրէթլէրի պիպպաթ
քէնտիսի թէնպիշ իթտի հէր միլլէթին
Ֆուգարալարընա քի, մէրգուս աղալար ի-
չին արտ արտա արգուհալ եալիլը վէրին
քի, օնլար գապահաթլը տիւշսիւնլէր,
պէնտէ իտէձէյիմի իտէյիմ, միւսիման
Ֆուգարալարը տա ինանարագ պիզիմէ
արգուհալ եազտըրըպ վէրտիլէր, հիշ պի-
րիմիտէ պիր Ֆայիտէսինի կէօրէմէտիք,
մէկէրի իտէձէյի պու մու իմիշ:

Իմտի նէ՝լէյէ միւրաճաաթ իտէձէ-
եիմիզի պիլէմէյիզ, Իուսիս հիւքիւ մաթը
Չէքէսլէրի թարտ իթտիկինտէ մէքթուր
Չէքէսլէր Տէվլէթի Ալիյէյէ միւրաճաաթ
իտէրէք, գաթլը շէվքէթսիմաթը հազ-
րէթի խիլաֆէթէնահիտէն մէրգուսան
Չէքէսլէրէ մէրհամէթէն իգթիլա իտէն
մուսվէնէթլէր օլունտու: ... պիզլէր իտէ
սիւեթ տիւվէլէ միւրաճաաթ իթմէյէ
հիշ պիր նիյէթիմիզ օլմաուղընտան,
նիեաղը աճիլանէմիզ պու տուր քի, պիզի
տալի Չէքէս մագաւմընտա թուլթարագ,
պարի լուլթէն վէ մէրհամէթ միւրաթ,
այրը պիր մահէլ կէօսթէրիստէ, օրատա
էքիպ, պիշսէք, վէ սէնէվի վէրկիլիզի
վիւսէք, վէ սայէյի շէվքէթ վայէի հազ-
րէթի Եահանէտէ պիր լոգմա նանը աղիզէ
նայիլ օլսագ, հէմ հէր տէմ տուա իթսէք
վէ հէմտէ Ֆէրիզէյի զիմմէթիմիզի խու-
լուսու փաք իւզրէ էտա իյլէմէք, աճէ-
պա օնլար գատար մէմալիքի մահրուսէ
յի շահանէյէ խրտմէթ իտէ՝մէգմիլիզ:

Միւշարիլէյս միւթէթիւրիւ բա-
շա հազրէթլէրի իչնիզի բույեթ վէ
թէսվիյէ իթմէյէրէք, եիւզ իւսթիւնէ
պրրագըպ կիթտիլի իչին, իշտէ Չարսան-
ձագտան թէքրար 200 իմգալը արգու-
հալ իլէ իքի քիչն իրսալ իթտիք թարա-
Ֆըմըգտան, պագալըմ պու տէֆա Աղ-
գային վարչութիւնուսուզ նէ՝ եափմազ
տըր:

Միւշարիլէյս հազրէթլէրին պու
ճանկալտէ կէօրտիւկիւ իչլէր զայէթ չօդ
օլտուղունտան սարֆը նագար իտէրիզ,
անձագ պիրագ մալիւմաթ վիւմէք իչին
պու գատարընը տա եազմընմտըր, պա-
զը տուա:

Տալիւն Պէն:

Բօտէն, ֆարէնկանըն ճարմատան չաւմըն օլտուղու մէղքիւր խաչը կէօրտիւքտէ, ու մուզլարընը սիւքէրէք, վէ էսէրի նէֆրէթ ու հէզլ իղհարլյէ կիւլիւմսիւյէրէք ալըպ ճէպլինէ վազ իթտիքտէն սօնրա, գօսգօճա կիւ միւշ սաաթընը չըգարտը, վէ Բօմատան կէլ միւշ օլան մէքթուպուէն եանընա վազ իյէտի: Մէրգոււմ մէղքիւր մէքթուպա իչքիլ ու իւմիտ, վէ գօրգու վէ թէհամիւլտէն արի պիր մէրադ վէ պիր տիգգաթը մախսուսէ իւզրէ պագմագտա խոխ:

Մէրգոււմ պիրազ վագըթ տիւշիւնտիւքտէն սօնրա մէղքիւր մէքթուպուէն զարֆընը աչմանա հազըրլանմագտա խոխ: . . . Լաքին գումարապաղարա մախսուս օլան պիր էլէմ ու թէրէտտիւտի ազլիւ պիր վէ հիտտէթ ու չէտտէթի ազլիւ իւզրէ չէնտ լահգա տահա թէհամիւլ իթմէք նիւթիւնտէ տիր կիպի պիր մէրադ իլէ պիրտէն պիրէ թրաքէզանըն իւզէրինէ աթտը: Բօտէն մէղքիւր մէքթուպուէն սաաթ մոգուդ պուշուգտա աչմագըղա դարար վէրտիկիւնտէն, եէտի տագըղա տահա պէքլէմէսի լաղըմ կէլմէքտէ խոխ:

Նիչէ ալիւմ զաթլարըն տախի վարէսթէ օլմատըղլարը օլ չօճուգճա գատէրէ ինան մագըղք տէնիլէն էնալայի հիւմէթլի հալլէրաւէն պիրիսինէ Բօտէնին տախի իթիգատ իթմէքտէ օլմասընա մէսլի, մէրգոււմ քէնաու քէնաույէ չէօյլէ տիմէքտէ խոխ, — Վազաա պէն չիմտի չու մէքթուպու աչմագըղք իշթիւնազը չէտտիւնէ միւսլթէլա պուլունմագտէ՝ յիւ: Լաքին էկէրչի թամ սաաթ մոգուդ պուշուգտա աչար իսէմ, տէրճ իյլէմէքտէ օլտուղու հափատիւլէրինտէ հագգըմտախայրը չէյլէր օլաճագլարընտա չիւրհէ օլմագը Մէղքիւր եէտի տագըղա եէ իւրմէք նիւթիլէ օտաաը տէրուկիւնտէ կէզինմէյէ պաչլատը, վէ թէհայեիւր իւզրէ թէմաչա իթմէք մագսէտիլէ իթի առէտ բասլանմըն էքսէր իլէ տիվարա աաըլմըն վէ սարարըպ վէ կիւլէլէր տիւշէրիլէ խարապա հիւզ թութմուշ օլան իթի գըլթա էսիլի իւսիմէթլին նէզալինէ կիտիպ տուրտու:

Բօտէնին մաղարաաը թէղեինաթընտան պուլունան մէղքիւր իւսիմէթլին պիրինճիսի գըրմըղը, սարը, եէչիլ վէ մալի իւսիմէթլին պօհանմըն օլուպ, վէ պաղար եէրլէրինտէ սաթըլմագտա օլան գապա իւսիմէթլին պիրիսի խոխ: վէ իւզէրինտէ իսէ թալեանճա օլարագ, Բօմատա եաղըլմըն օլտուղու տախի իշար գըլընմըն խոխ: Մէղքիւր իւսիմէթլին քաչապա նէվինտէն էլպիսէ կիլինմիւ պիր գատըն, վէ արգասընտա պիր տագարճըգ, վէ գուճագընտա տախի պիր քիւշիւք չօճուգ պուլունմագտա խոխ: վէ գարչըսընտա պուլունան հէյպէթլու պիր պագըճը գարը տախի մէրգոււմ չօճուգուէն պիր էլինի էլինտէ թութմագտէ, վէ զանն խտէրսին քի իգպալինի քէչիլ իյլէմէքտէ խոխ, չիւնքի մէրգոււմ ֆալճը գատընըն ազըլմտան մաի վէ իրի իրի եաղըլար իլէ եաղըլմըն օլտուղու հալտէ չու « Սարա բարա » (բար օլաճագ տըր) քէլիմէթլին չըգմագտա խոխ:

Հալ պու քի իթինճի իւսիմ գանն խտէրսին քի Բօտէնին տէրին միւթալաաընը տագլէթ իյլէմէքտ օլուպ կէրչի գալէմիլէ օհուլմուշ պիր աուրէթ խոխ, լաքին իւզէրինտէ քէմալ մէր-

թէպէ էսէրի հիւնէր ու մարիֆէթ վէ մէհապէթ իճրաաը միւշահէտէ օլունմագտէ, վէ տիկէր իւսիմին գապա պօհալարընա քեսմիլէն մուխալիֆ պիր հալտէ պուլունմագտէ խոխ: Մէղքիւր նատիրիւլ էմալ վէ իշթիւշալմը թասվիրի Բօտէն ալթը առէտ իրանա սաթըն ալմըն օլուպ (մէրգոււմ իչին պիւլիւք պիր իսրաֆ տիմէք տիր), վէ իւզէրինտէ իսէ, էսկի պիւսկի էլպիսէլէր կիլինմիւ պիր տէլիգանըն կէօրիւմէքտէ խոխ: Մէրգոււմ տէլիգանընըն լէհճէճէ չիւքլինիլի հէրնէ գատար տէրքեար իտիյսէտէ, չիմլի ազլ ու պասիլէթ իլէ մութթասըֆ պուլունտուղու տախի աչիքեար խոխ: մէրգոււմ պիր թաշ իւզէրինէ օթուրմուշ օլտուղու հալտէ, էթրաֆընտա պուլունան պիր սիւրիւ տօմուղլարը կէօղէթմէքտէ, վէ քէնտի սուրէթի քեսմիլէն կէօրիւմէքտէ օլուպ, պիր տիգլինի եէրէ գօյմուշ, վէ չէնէսինի տախի պիր էլի իւզէրինէ տանաթմըն խոխ: Վէ մէրգոււմուշ վազ ու հէյեթթիւնտէն տաղըն վէ միւթէթէքթիր օլտուղու աւաչըլմագտա, վէ էլպիսէսինտէն պիր տիլէնճիլէ պէնդէտիլի կէօրիւմէքտէ, վէ էնլի աւանտան սահիպ գուտրէթ օլուպ, վէ քէսկին պագըլընտան հիլլէքեարըղը, վէ տիւնը իւր ալընտան սէպաթ ու մէթանէթի ախալը ֆէհմ օլունմագտէ, վէհասըլ մէրգոււմուշ չու հալաթ ու ալեամէթի թապիլիլէլէրինտէն, սէգալթիլի ազլ ու ֆէթանէթի վէ մէթանէթի թապ ու բէյի իլէ պէրապէր, պիր գալլաշ ու մէքքեար օլտուղու տախի քէչիլ ու տէրք օլունմագտէ խոխ:

Մէղքիւր սուրէթլին ալթընտա պիր միտալ պուլունուպ, վէ մէղքիւր միտալըն էթրաֆընտա բարալարա մախսուս օլան խասայիս օգունմագտէ, վէ օրթա եէրինտէ տախի պիր իթթիւար պաչը կէօրիւմէքտէ, վէ մէղքիւր պաչտա տէրքեար օլան թապիլի ալեամէթլէրտէն իսէ, քէնտի իթթիւարըղընա իւզըլմէն քէք միւքէմմէլ սուրէթլին օլարագ մէրգոււմ տէլիգանըն չօպանըն լէհճէսի ալիւմէթլէրի միւշահէտէ օլունմագտէ խոխ: վէ պու օյմա թասվիրին ալթընտա « Սիւղթ-Գէն բաբանըն կէնճիլի », վէ տիկէր պօհալը իւսիմին ալթընտա տախի « Ֆալճըլըգ (1) » տէյի եաղըլմըն խոխ:

Բօտէն մէղքիւր իւսիմէթլին նագար գըլմագտա իքէն, կիթտիքէ մէրագը իղտիեատ պուլուպ, վէ սայթի մէղքիւր իւսիմէթլին զիւնինէ պիր չէյ իլգա օլունուպ, վէ պաղը իւսիլտէր պէքլէմէքտէ տիր կիպի, իշթիւնագ իւլրէ վէ քէնտի քէնտույէ սիւալլէրէ կիլիլէրէք կէօղէթլինի օլ գատար իւզընա կէթիւրտիւ, վէ սաղ գօլունու պաչընըն արգասընտա թութմագտա օլտուղու, վէ քէնտիսի իսէ տայիմա աեագտա տուրտուղու հալտէ, տիվարըն էօնիւնէ օլ գատար եաղլաշտը քի, կէօրէն առէմ պանաղըճա օրատա մըլալանմըն տըր գընաա խտէպիլիլի խոխ:

(1) Պիլ իրիպլէթ չիմտիլէ գատարնազլ օլունուպ կէլտիլինէ նէզարէն, կիւեա Սիւղթ-Գէնին վալլտէսինէ էվիլէլինտէն, օլունուն բաբա օլաճագը խապէր վէրիլմիւշ օլուպ, վէ օղլու տախի ֆիլիպագը կէնճիլինտէ չօպանըլդ տախի իթմիւշ իմիւշ:

հալ պու քի պու արատա սօլ էլինի սիեան բանթալօնու ճէպինտէ թութմագտէ օլտուղունտան, թապիլաթիլլէ, զէյթունի իւնքտէ օլան էսկի սէթրիսինի պիր էլթէյի աչըլմագտա խոխ:

Բօտէն էօյլէճէ տէրին միւթալաալարա տալմըն օլտուղու հալտէ տագըղարճա տուրա գալտը:

Նասըլ քի զիւքի սէպգաթ իյլէտիլտի, Բօտէն մէղքիւր օտաաա բէք սէյրէք կէլմէքտէ, վէ քէնտի թարիգաթընըն նիլգամաթընա թէվիֆգան, օլ վաղթէ գատար տախիմա բէր տիլլիլինի իլէ պիրիլքտէ պուլունմուշ, վէ չիւնքի ճիլգիլթէր ճէպլէթի աղալարընտան, խուսուսիլլէ օլ աւնէ գատար Բօտէնին պուլունտուղու կիպի աչաղը տէրէճէտէ պուլունանլարտան հիւ պիրիսինի եալընըճա քէնտի օտաաընա չէքիլիպ գաբանմաբնա, վէ քիլլտ իլէ գաբանապիլիլի հիւ պիր էչեանէ մալիք օլապիլմիսինէ իուսաթ պուլունմատըղընտան, չէօյլէ քի, հէմիլլէ վէ տէվամ իւզրէ վուգուա կէլմէքտէ, վէ մէքքիւր ճէմիլլէթլին պիրինճի իստտէտէ գուտրէթլէրինտէն պիրիսի սալըլարագ, հէր պիր իճրալարընա, վէ նիեաթ ու մէգասիտի հաքիմանէլէրինէ բէք չօգ գօլարըգ վիրմէքտէ օյան ճասուսըլգ էմրինի իսթէտիլքէրի կիպի մէվգըրի իճրայէ գօհապիլիլէքտէ օլտուղլարընտան, մէրգոււմուշ թէֆթիլ ու նէզարէթի տախի բէր տիլլիլինիլէ իհալէ գըլընմըն խոխ իսէտէ, Բօտէն քէնտի չախսընա մախսուս պաղը հալլէրէ մալիք օլտուղունտան, վէ ճէմիլլէթլին ումուլի օլան մէնֆաաթլաաընա սաղը նօղթալարճա պաղը պուլունտուղունտան, պաչգալարընտան միւսթէնա թութմուլարագ, մէղքիւր Գլօլիս սօգաղընտա քի օտաաը քիլալանա պիլմիւշ խոխ:

ՄԱՆՁՈՒՄԷՅԵ ՄԱԽՍՈՒՍ ԹԵԼԵԿՐԱՖ

Փարիս, 29 օգոստոս. ախչամըն սաաթ պիրինտէ:

Օրմանը ֆօնտօուս. փարիստէ 261-4, Լօնտրատա 251-4

Մէքիլգատա իթթիլալ զուհուր իթտիլինտէն, պիր թաղըմ ատաժար թէվգըֆ գըլընմըլար, վէ իքի ֆրանսըղ մէնէրալարը մէմուրիլլէթ կէչմիլլէր տիր, եանի պիրիպ մալլէ, վէ տիկէրի հարպլլէ վէքիլ օլունշար տըր:

Նիւ-Եօրգտոն ալընան խապէրէ կէօրէ, իւլիսի ճիւմուր պիր իլան նէչիլլէ, Մաթամօրաաըն մուհասէրէտէ օլմասընը, պիթա-րաֆըլգ հուգուգունա գարչըն աաա իյլէտիլինտէն թանրմանաճագ տըր:

Չանագ-գալէտէ, պունտան պիր գաչ կիւն մուգատտէմ էսէն իւզկիւարալարտա, պիր եանիլըն զուհուր իտէրէք եէտի իւզ խանէ գատար իւնտըղը թէլէկրաֆի հափատիսինտէն տիր:

ՍԱՀԻՊ ՂԱԶԷԹԱ
ԿԱՐԱՊԵՏ Յ. ՓԱՆՍՍԻԱՆ
ԼԵՎԱՆԹ ԷԲԵԱԼՏԸՆ ԹԱՊԻԱՆԷՍԻՆՏԵ
ԳԵՅ-ՕՂԻՍԻԱ ՅՕՂԻՐԻ ԵՕԼՅԱ, ՅՕԹՕԿԲՅԱ ԱԳՏՈՒԼԱ
ԳՐԱՏԵՐԼԵՐ ԴԱՐԵՐԱՆՏԱ ՆՈՒՄԵՐ 319